।। अथ श्रीसाईसच्चरित ।। अध्याय ५१ ।।

।। श्रीगणेशाय नमः।। श्रीसरस्वत्यै नमः।। श्रीगुरूभ्यो नमः।। श्रीकुलदेवतायै नमः।। श्रीसीतारामचंद्राभ्यां नमः।। श्रीसद्‌गुरूसाईनाथाय नमः।। जय जय साई भक्ताधारा। गीतार्थप्रकाशका गुरूवरा। सर्वसिद्धींचिया दातारा। कृपा करा मजवरी।।१।। करावया [1]निदाघशमन। मलयगिरीं उगवे चंदन। अथवा सुखवावया विश्वजन। वर्षतो घन भूमीवरी।।२।। किंवा देवांचें व्हावया पूजन। प्रकटे वसंतसमयीं सुमन। अथवा कराया श्रोतृसमाधान। उदया ये आख्यानपरंपरा।।३।। ऐकतां हें साईचरित्र। श्रोते वक्ते दोघेही पवित्र। पवित्र ऐकती त्यांचे श्रोत्र। पवित्र [2]वक्त्र वक्त्याचें।।४।। गताध्यायीं अज्ञाननिरसन। होतां कैसें प्रकटे ज्ञान। ''तद्विद्धि [3]प्रणिपातेन''। श्लोकार्थनिरूपण जाहलें।।५।। भगवद्‌गीतापरिसमाप्तीं। अठराविया अध्यायाअंतीं। बहात्तरावे श्लोकप्रांतीं। अर्जुना पुसती श्रीकृष्ण।।६।। येथवरी जें जाहलें प्रवचन। तेणें ''झालें कां मोहनिरसन''। हाच स्पष्ट केला कीं प्रश्न। ''झालें कां ज्ञान'' पुसिलें ना।।७।। तैसीच पार्थेंही दिधली पावती। ''मोह माझा गेला दिगंतीं''। म्हणे ''ना झाली ज्ञानप्राप्ती। मोहविच्छित्तीच जाहली''।।८।। मोहनाम केवळ अज्ञान। दिसाया मात्र शब्द दोन। अर्थावबोध नाहीं भिन्न। गीतार्थज्ञ जाणती।।९।।

१. उष्णता २. मुख ३. भगवद्‌गीता, अ. ४, श्लोक ३४

[4]““यत्त्वयोक्तं वचस्तेन”। [5]““मोहोऽयं विगतो” जाण। अकरावे अध्यायाआरंभीं अर्जुन। करी हेंचि कथन श्रीकृष्णा॥१०॥ आतां सांप्रत अध्याय नूतन। आरंभीं [6]काकासाहेबांलागून। कैसें शिरडींत केलें स्थापन। करूं तें विवेचन नवलाचें॥११॥ त्यांचा शिरडीचा ऋणानुबंध। त्यांचा साईंशीं दृढसंबंध। कैसा मुळींचा कारणनिर्बंध। ऐका तो संबंध आमूल॥१२॥ कथा त्यांच्या आहेत बहुत। लहानथोरां सर्वां विदित। परी ते आरंभीं कैसे शिरडीप्रत। आले तें अविश्रुत सकळांस॥१३॥ पूर्वपुण्याईच्या गोष्टी। तेणें परमेशकृपादृष्टी। तेणेंचि पुढें सद्गुरूभेटी। स्वानंदपुष्टी शिष्यास॥१४॥ यासह आतां हा अध्याय। श्रोतयां वर्णील [7]कथात्रय। तीन भक्तांचा हा महोदय। श्रोत्यांचें हृदय निववील॥१५॥ इतर उपाय कोट्यनुकोटी। करा परमार्थप्राप्तीसाठीं। होतां न सद्गुरूकृपादृष्टी। पडेना गांठीं परमार्थ॥१६॥ ये अर्थीची कथा गोड। श्रवण करितां पुरेल कोड। श्रोतया मनीं प्रकटेल आवड। वाढेल चाड निजस्वार्थी॥१७॥ गुरूभक्तांचे समाधान। तो हा अध्याय परमपावन। श्रोतां चित्तें सावधान। करावा श्रवण हितकर॥१८॥ हरी सीताराम दीक्षित। काकासाहेब नांवें विश्रुत। सकल साईबाबांचे भक्त। आदरें ज्यां स्मरत प्रेमानें॥१९॥ तयांची ती पूर्वपीठिका। आनंददायक बहुश्रुत रसिकां। सादर कथितों भक्तभाविकां। चरित्रश्रवणोत्सुकां सुखार्थ॥२०॥ सन एकोणीसशें नऊपर्यंत। पूर्वी ‘साई’ हे नांव ज्या अपरिचित। तेच पुढें साईंचे परम भक्त। सर्वविश्रुत जाहले॥२१॥ विश्वविद्यालय शिक्षणानंतर। कित्येक वर्षें लोटलियावर। नानासाहेब चांदोरकर। आले

४. आपण जो मला उपदेश केला त्याने ५. हा माझा मोह, हे माझे अज्ञान नाहीसे झाले. ६. हरी सीताराम दीक्षित ७. तीन कथा

[८]लोणावळ्यावर एकदां॥२२॥ दीक्षित त्यांचे जुने स्नेही। भेटी झाल्या फार वर्षांहीं। सुखदुःखाच्या वार्ता त्यांहीं। परस्परांहीं त्या केल्या॥२३॥ लंडनशहरीं गाडींत चढतां। दीक्षितांचा पाय घसरतां। जाहली त्या पायां जी व्यथा। शमेना [९]उपायशतांही॥२४॥ त्या व्यथेची साद्यंत वार्ता। सहज निघाली संभाषण करितां। तेथें श्रीसाईबाबांची उपयुक्तता। आठवली चित्तांत नानांच्या॥२५॥ तो पायाचा लंगडेपणा। निःशेष जावा येतें कां मना?। चला माझिया गुरूचे दर्शना। ऐसें तंव नाना वदले तयां॥२६॥ मग नानांहीं नवल विशेष। म्हणुनी साईंचें वृत्त अशेष। कथिलें आनंदें दीक्षितांस। [१०]संतावतंसमहिम्यातें॥२७॥ ''माझें माणूस कितीही दूर। असेना साता समुद्रांपार। चिडीसारखा मी बांधूनियां दोर। ओढूनि सत्त्वर आणितों''॥२८॥ ऐसें बाबांचें नित्य वचन। वरी नानांहीं केलें प्रवचन। म्हणाले बाबांचे नसल्या आपण। होणें न आकर्षण तयांचें॥२९॥ तुम्ही तयांचे असल्यावीण। होणार नाहीं तुम्हां दर्शन। हीच बाबांची मोठी खूण। तुम्ही कां आपण जातां तिथें ?॥३०॥ असो हें ऐकूनि साईंचें वर्णन। दीक्षितांचें धालें अंतःकरण। मग ते म्हणाले नानांलागून। घेतों मी दर्शन बाबांचें॥३१॥ माझिया पायाची काय कथा। सकल देहाची [११]नश्वरावस्था। राहेना [१२]सुचिर पायाची व्यथा। नाहीं मज चिंता तदर्थ॥३२॥ जातों मी आपुलिया गुरूचे दर्शना। परी तें [१३]निरतिशयसौख्यसंपादना। अल्पसुखाची नाहीं मज कामना। त्याची न याचना करीं मी॥३३॥ ब्रह्मावेगळें

---

८. या ठिकाणी कै. काकासाहेबांचे बंगले अजून आहेत. ९. शेकडो उपायांनी १०. या संतशिरोमणीचा महिमा ११. नाशिवंत स्थिती १२. वाटेल तितका वेळ १३. आत्यंतिक मोक्षसुख मिळविण्यासाठी

नाहीं सुख। तेंच एक सुख अमोलिक। होईन मी तुमच्या गुरूचा पाईक। या एक अमोलिक सुखास्तव।।३४।। असो पायाचा लंगडेपणा। त्याची न मज कांहीं विवंचना। परी माझिया लंगडिया मना। ताळ्यावरी आणा प्रार्थना ही।।३५।। बहुत शिणलों करितां साधन। परी न निश्चल राही मन। प्रयत्नें ठेवूं म्हणतां स्वाधीन। जाई तें निसटून नकळत।।३६।। कितीही असावें सावधान। अत्यंत मनोनिग्रह करून। कधीं जाईल नजर चुकवून। आश्चर्य गहन मनाचें।।३७।। तरी मी नाना मनापासून। घेईन तुमच्या गुरूचें दर्शन। माझिया मनाचें लंगडेपण। घालवा मी प्रार्थीन तयांतें।।३८।।'' नश्वर शरीरसौख्यीं उदास। जया आत्यंतिक सुखाची हौस। ऐशिया भक्ताच्या परमार्थास। परम उल्हास साईंस।।३९।। धारा-सभेची निवडणूक। सर्वांठायीं हा विषय एक। जिकडेतिकडे अनेक लोक। गुंतले सार्वत्रिक या कामीं।।४०।। काकासाहेब आपुलेसाठीं। मिळवावया लोकमतपुष्टी। घेत असतां स्नेह्यांच्या भेटी। पातले उठाउठी नगरास।।४१।। काकासाहेब मिरीकर। नामें एक तेथील सरदार। दीक्षितांचा घरोबा फार। उतरले सुखकर त्या स्थानीं।।४२।। त्याच समयास अनुसरून। होतें नगरीं घोड्यांचें प्रदर्शन। तदर्थ नानाप्रकारचे जन। होते कीं निमग्न त्या कामीं।।४३।। बाळासाहेब मिरीकर। कोपरगांवचे मामलेदार। प्रदर्शनार्थ होते हजर। अहमदनगर शहरांत।।४४।। यदर्थ दीक्षित आले तेथें। कार्य तें अवघें आटपलें होतें। शिरडीस कैसें जाणें घडतें। कोण मज नेतें तेथवर।।४५।। उरकतां तेथील कार्यभाग। दिसों लागला शिरडीचा मार्ग। घडावा बाबांचा दर्शनयोग। हा एकचि उद्योग दीक्षितां।।४६।। येईल कोण मजबरोबर। नेईल कोण बाबांचे समोर।

घालील मज त्यांचे पायांवर। काळजी अनिवार दीक्षितां।।४७।। निवडणुकीचें काम सरतां। कैसें जावें शिरडीस आतां। लागून राहिली दीक्षितां चिंता। विनविती सादरता मिरीकरां।।४८।। काकासाहेब मिरीकर। यांचे बाळासाहेब हे कुमर। विचार करिती परस्पर। दीक्षितांबरोबर कोण जातो।।४९।। दोघांपैकीं कोणीही एक। असल्यास सांगाती नको आणीक। तरी मग जावें कोणीं निश्चयात्मक। चालला आवश्यक विचार।।५०।। मनुष्याच्या मानवी कल्पना। ईश्वराची आणीक योजना। दीक्षितांचे शिरडीच्या गमना। अकल्पित घटना प्रकटली।।५१।। इकडे ऐसी तळमळ। दुसरीकडे पहा चळवळ। पाहुनी भक्ताची इच्छा प्रबळ। समर्थ कळवळले कैसे।।५२।। एवं विचारारूढ दीक्षित। बैसले असतां तेथें सचिंत। [१४]माधवरावचि आले नगरांत। आश्चर्यचकित जन अवघे।।५३।। माधवरावांस त्यांचे श्वशुर। नगराहुनी करिती तार। सासू आपुली फार बेजार। भेटीस या सत्त्वर सहकुटुंब।।५४।। तार येतांच केली तयारी। मिळतांच बाबांची अनुज्ञा वरी। घेवोनियां कुटुंब बरोबरी। गेलीं [१५]चिथळीवरी तीं दोघें।।५५।। तीन वाजतांची गाडी गांठली। उभयतां तीं नगरा गेलीं। गाडी येऊनि द्वारीं थडकली। उतरती खालीं उभयतां।।५६।। इतुक्यांत नानासाहेब पानशे। आपासाहेब गद्रे असे। पातले तेथें प्रसंगवशें। प्रदर्शनमिषें त्या मार्गें।।५७।। माधवराव खालीं उतरतां। दृष्टीस पडले यांचे अवचिता। वाटली तयां अति विस्मयता। आनंद चित्ता न समाये।।५८।। म्हणती पहा हे येथें सुदैवें। माधवराव शिरडीचे बडवे। याहुनी आतां कोणीं हो बरवें। शिरडीस न्यावें दीक्षितां ?।।५९।। मग तयांतें

---

१४. माधवराव बळवंत देशपांडे, राहणार शिर्डी   १५. चिथळी स्टेशनावर

मारूनि हांका। म्हणती आले दीक्षित काका। मिरीकरांचे येथें जा देखा। कौतुक अवलोका बाबांचें॥६०॥ दीक्षित आमुचे स्नेही अलौकिक। तुमची त्यांची होईल ओळख। शिरडीस जाया ते अत्यंत उत्सुक। तुमच्या आगमनें सुख त्यांतें॥६१॥'' देऊनि ऐसा निरोप त्यांना। वृत्त हें कळविलें दीक्षितांना। ऐकोनि हरली त्यांचीही विवंचना। संतोष मनांत अत्यंत॥६२॥ श्वशुरगृहीं जाऊनि पाहती। सासूचीही ठीक प्रकृति। माधवराव थोडे विसांवती। मिरीकर धाडिती बोलावूं॥६३॥ बोलावण्यास देऊनि मान। होतां थोडा अस्तमान। माधवराव गेले निघून। दीक्षितांलागून भेटावया॥६४॥ तीच त्यांची प्रथम भेट। बाळासाहेब घालिती गांठ। रात्रीं दहाचे गाडीचा घाट। ठरला कीं स्पष्टी दोघांचा॥६५॥ ऐसा हा बेत ठरल्यावरी। पुढें पहा नवलपरी। बाळासाहेब सारिती दूरी। पडदा बाबांचे छबीवरील॥६६॥ हें बाबांचें छायाचित्र। मेघा बाबांचा निःसीम छात्र। परम प्रेमें पूजी पवित्र। शंकर हा त्रिनेत्र भावुनी॥६७॥ कांच फुटली झालें निमित्त। म्हणुनीयां ती व्हावया दुरुस्त। बाळासाहेबांसवें नगरांत। आरंभीं निघत शिरडीहून॥६८॥ तीच ही तसबीर होऊन दुरूस्त। दीक्षितांची जणूं वाटचि पहात। मिरीकरांचे दिवाणखान्यांत। होती वस्त्रावृत ठेविलेली॥६९॥ अश्वप्रदर्शनसमाप्तीस। बाळासाहेब परतावयास। होता अजूनि थोडा अवकाश। म्हणुनी माधवरावांस [१६]सोपिली॥७०॥ पडदा सारूनि केली [१७]अनावृत। माधवरावांस केली [१८]सुप्रत। म्हणाले बाबांचिया समागमांत। शिरडीपर्यंत जावें सुखें॥७१॥ तंव ती सर्वांगमनोहर। प्रथम दृष्टी पडतां तसबीर। काकासाहेब आनंदनिर्भर। प्रणिपातपुरःसर

१६. ती शिर्डीस नेण्याची कामगिरी माधवरावजींवर निरवली. १७. उघडी १८. हवाली केली.

अवलोकिती ।।७२ ।। पाहोनियां ती घटना विचित्र। तैसेंच अकल्पित रम्य पवित्र। समर्थ साईंचें छायाचित्र। वेधले नेत्र दीक्षितांचे ।।७३ ।। जयांचे दर्शनीं धरिला हेत। तयांची प्रतिमा ही मूर्तिमंत। मार्गींच यावी अवलोकनांत। आल्हाद अत्यंत जाहला ।।७४ ।। तीही यावी शिरडीहूनी। काकासाहेब-मिरीकर-[१९]भवनीं। तेच वेळीं दीक्षित ते स्थानीं। योग हा पाहोनि विचित्र ।।७५ ।। जैसा दीक्षितमनीं भावार्थ। तैसा पुरवावया साईसमर्थ। वाटले या मिषें आले तेथ। मिरीकर-भक्तभवनास ।।७६ ।। लोणावळ्यास नानांचें दर्शन। तयांसवें झालेलें भाषण। तेथेंच बाबांचें गुरूत्वाकर्षण। बीजारोपण भेटीचें ।।७७ ।। नातरी ही शिरडीची छबी। याच वेळीं येथें कां यावी। इतुका वेळ कां असावी। आवृत कां रहावी या स्थळीं ।।७८ ।। असो ऐसें होतां निश्चित। घेऊनियां ती छबी समवेत। माधवराव आणि दीक्षित। निघाले आनंदित मानसें ।।७९ ।। तेच रात्रीं भोजनोत्तर। दोघेही गेले स्टेशनावर। भरोनि दुसरे वर्गाचा दर। तिकीटें बरोबर घेतलीं ।।८० ।। दहाचा ठोका पडतां कर्णीं। येऊं लागला अग्निरथ-ध्वनी। दुसरा वर्ग चिकार भरुनी। गेला हें नयनीं अवलोकिलें ।।८१ ।। प्रसंग ऐसा येऊनि पडतां। दोघांसी लागली दुर्धर चिंता। वेळही थोडा उरला आतां। करावी व्यवस्था कैसी पां ।।८२ ।। असो आतां या गर्दीचे पायीं। परत जावें आलिया ठायीं। निश्चय केला हा दोघांहीं। जावें कीं शिरडीस उदयीक ।।८३ ।। इतुक्यांत गाडीचा गार्ड अवचितां। ओळखीचा दिसला दीक्षितां। पहिल्या वर्गांत बसण्याची व्यवस्था। केली निर्घोरता तयानें ।।८४ ।। पुढें गाडींत होतां उपस्थित।

---

१९. घरी

चालल्या बाबांच्या गोष्टी मनसोक्त। माधवराव कथीत कथामृत। आनंदें ओसंडत दीक्षित॥८५॥ ऐसें त्या मार्गीं सुखपरवडी। वेळ गेला अति तांतडी। कोपरगांवीं पातली गाडी। आनंदनिरवडी उतरले॥८६॥ तेच समयीं स्टेशनावर। नानासाहेब चांदोरकर। पाहुनी दीक्षित आनंदनिर्भर। भेटले परस्पर अकल्पित॥८७॥ तेही घ्यावया बाबांचें दर्शन। निघाले होते शिरडीलागून। हा अनपेक्षित योग पाहून। विस्मयापन्न तिघेही॥८८॥ मग ते तिघे तांगा करून। बोलत चालत निघाले तेथून। मार्गांत करूनि गोदावरीस्नान। पातले पावन शिरडींत॥८९॥ पुढें होतां साईंचें दर्शन। दीक्षितांचें द्रवलें मन। नयन झाले अश्रुपूर्ण। स्वानंदजीवन ओसंडलें॥९०॥ मींही तुझी पाहुनी वाट। पुढें शाम्यास पाठविला थेट। नगरास तुझी घ्यावया भेट। वदले मग स्पष्ट साई तयां॥९१॥ रोमहर्षित दीक्षितशरीर। कंठी दाटला बाष्पपूर। चित्त जाहलें हर्षनिर्भर। घर्म सर्वांगीं दरदरला॥९२॥ देह सूक्ष्म कंपायमान। चित्तवृत्ति स्वानंद निमग्न। नेत्र पावले अर्धोन्मीलन। आनंदघन दाटला॥९३॥ आज माझी सफळ दृष्टी। म्हणोनि चरणीं घातली मिठी। मना धन्यता वाटली मोठी। आनंद सृष्टीं न समाये॥९४॥ पुढें वर्षांचीं वर्षें गेली। साईचरणीं निष्ठा जडली। पूर्ण साईची कृपा संपादिली। सेवेसी वाहिली निज काया॥९५॥ यथासाङ्ग सेवाही चांगली। करण्यालागीं [२०]मठीही बांधिली। शिरडींत बहुसाल वस्तीही कली। महती वाढविली साईंची॥९६॥ सारांश त्याचा जो धरितो काम। निश्चयें तयासी करी निष्काम। साई निजभक्तविश्रामधाम। भक्तांसी परम सुखदायी॥९७॥ चंद्रा चकोर अपरिमित।

२०. आश्रम, घर

चकोरा एकचि [२१]नक्षत्रनाथ। तैसे तिजला सुत जरी बहुत। माता ती अवघ्यांस एकचि॥९८॥ दिनकरा कुमुदिनी अपार। परी कुमुदिनींस एकचि दिनकर। भक्तां तुझिया नाहीं पार। पिता तूं गुरूवर एकलाचि॥९९॥ मेघा आतुर चातक कैक। मेघ तेथूनि चातकां एक। तैसे त्याचे भक्त अनेक। जननीजनक तो एक॥१००॥ शरण जे जे सद्भावें सहज। त्यांची त्यांची रगुनी लाज। आवडी निजांगें पुरवितो काज। पाहतसों आज प्रत्यक्ष॥१०१॥ जगीं जो जो प्राणी जिवंत। मरण करणार तयाचा अंत। साई दीक्षितां अभय देत। ‘‘तुज मी विमानांत नेईन’’॥१०२॥ जैसा साईवाचादत्त। तैसाच झाला दीक्षितां अंत। वाचेनें साईंचे गुणगाण गात। देखिलें मी साक्षात् निज डोळां॥१०३॥ अग्निरथीं एक बांकावर। बसलों असतां आम्ही परस्पर। समर्थ साईंच्या वार्तांत चूर। विमानीं जणूं भरकन आरूढले॥१०४॥ पहा साधिली अवचित संधी। मान देऊनि माझिये स्कंधीं। पावले अवचित विमानसिद्धी। सौख्य निरवधि दीक्षित॥१०५॥ नाहीं आळा नाहीं पीळ। नाहीं घरघर नाहीं कळ। बोलतां चालतां देखतां सकळ। शरीर निश्चळ राहिलें॥१०६॥ मानवभूमिका ऐसी विसर्जिली। निजरूपीं निजज्योती मिळविली। विमानमार्गें स्वरूपीं स्थापिली। ज्योतींत समरसली निज ज्योत॥१०७॥ साईचरणीं लागतां ध्यान। गळाला पूर्ण देहाभिमान। वृत्ती पावली समाधान। पूर्ण कृष्णार्पण देहास॥१०८॥ शके अठराशें अठ्ठेचाळीस। ज्येष्ठ वद्य एकादशीस। दीक्षित पावले ब्रह्मपदास। या कर्मभूमीस त्यागुनी॥१०९॥ म्हणा हें त्यांचें देहावसान। अथवा तयांतें आलें विमान। झाले ते साईपदविलीन। कोणासही प्रमाण ही

---

२१. चंद्र

गोष्ट ॥११०॥ ऐशा उपकारा व्हावें उत्तीर्ण। ऐसें भावी तो अभक्त पूर्ण। दृश्यदानें उतरायीपण। स्वप्नींही जाण घडेना ॥१११॥ चिंतामणी देऊं पहाल। नित्य चिंता वाढवाल। तेणें अचिंत्यदानियां व्हाल। उतराई हा [22]बालनिर्णय ॥११२॥ बरें कल्पतरुही द्याल। गुरूस जाल कराया न्यहाल। गुरू निर्विकल्पदानीं कुशल। उत्तीर्णता होईल कां तेणें ॥११३॥ आतां असो या सर्वांपरीस। गुरूस देऊं पहाल परीस। परीस लोहाचें सुवर्ण सरस।करील, गुरू ब्रह्मरस पाजील ॥११४॥ कामधेनु अर्पाल गुरूस। उत्तीर्ण मानाल [23]गुरूपकारास। कामना वाढवाल [24]असमसाहस। निष्काम निरायासदानी गुरू ॥११५॥ अखिल विश्वामाजील संपत्ती। देऊनि गुरूपकार फेडूं जे इच्छिती। अमायिक दात्या जे मायिक अर्पिती। येणें का पावती उत्तीर्णता ॥११६॥ देह ओवाळूं गुरूवरून। तरी तो केवळ नश्वर जाण। जीव सांडावा ओवाळून। तरी तो जाण मिथ्या स्वयें ॥११७॥ सद्गुरू सत्यवस्तुचा दाता। तया मिथ्या वस्तू अर्पितां। उतराई काय होईल दाता। आहे ही वार्ता अशक्य ॥११८॥ म्हणोनि अनन्यश्रद्धापूर्ण। घालोनि दंडवत लोटांगण। मस्तकीं वंदा सद्गुरूचरण।उपकारस्मरणपूर्वक ॥११९॥ अखंड गुरूपकारस्मृति। हेंच भूषण शिष्याप्रती। त्यांतुनी उत्तीर्ण होऊं जे पाहती। निजसुखा आंचवती ते शिष्य ॥१२०॥ कथा इतुकी होतां श्रवण। श्रोतयांची वाढली तहान। जिज्ञासापूर्ण आतुरता पाहून। कथा एक लहान निवेदितों ॥१२१॥ संतही आपुलें बंधुप्रेम। व्यक्त करिती संसारियांसम। अथवा दक्ष लोकसंग्रहीं परम। असती हें वर्म जाणवती ॥१२२॥ किंवा स्वयें साईच

---

२२. मुलांचा सिद्धांत २३. गुरुने केलेल्या उपकारास २४. अत्यंत

आपण। करावया निजभक्तकल्याण। त्या त्या भूमिका निजांगें नटून। परमार्थशिक्षण देतात।।१२३।। ये अर्थींची त्रोटक कथा। सादर श्रवण कीजे श्रोतां। कळेल जेणें न सांगतां सवरतां। संतांची संतां निजखूण।।१२४।। एकदां श्रीगोदातीरीं। प्रसिद्ध राजमहेंद्री शहरीं। आली श्रीवासुदेवानंदांची स्वारी। उपनामधारी 'सरस्वती'।।१२५।। महाथोर अंतर्ज्ञानी। कर्ममार्गाचे कट्टे अभिमानी। अखंड जयांची [25]कीर्तिस्वर्धुनी। राहिली गर्जूनी महीतळीं।।१२६।। कर्णोपकर्णीं वार्ता परीसुनी। [26]पुंडलीकराव आदिकरूनी। नांदेड शहरींच्या भाविकजनीं। धरिला दर्शनीं दृढ हेत।।१२७।। असो पुढें ती मंडळी निघाली। राजमहेंद्री नगरीं पातली। गोदेकांठीं प्रातःकाळीं। दर्शना आली स्वामींच्या।।१२८।। समय होता सुप्रभात। नांदेडकर मंडळी समस्त। निघाली स्नानार्थ गंगेप्रत। गात स्तोत्रपाठ मुखानें।।१२९।। तेथेंच स्वामी देखोनि स्थित। मंडळी सद्भावें साष्टांग नमीत। सहज कुशल प्रश्न चालत। वार्ता तों निघत शिरडीची।।१३०।। कर्णीं पडतां साईनाम। स्वामीं स्वकरें करीत प्रणाम। म्हणाले ते आमुचे बंधू निष्काम। आम्हांसी निःसीम प्रेम त्यांचें।।१३१।। घेऊनि तेथील एक श्रीफळ। देऊनि पुंडलिकरावांजवळ। म्हणाले वंदूनि बंधुपदकमळ। अर्पा हें शिरडीस जाल तेव्हां।।१३२।। सांगा माझा नमस्कार। म्हणा असों द्या कृपा या दीनावर। पडूं न द्यावा याचा विसर। प्रेम निरंतर वाढावें।।१३३।। तुम्ही शिरडीग्रामालागून। पुनश्च केव्हां कराल गमन। करा हें माझे बंधूस अर्पण। आदरें स्मरणपूर्वक।।१३४।। आम्ही स्वामी न करावें वंदन। असें जरी हें आम्हां

२५. कीर्तिरूप गंगा २६. नांदेडचे प्रसिद्ध वकील

निबंधन। परी त्या नियमाचें करणें उल्लंघन। प्रसंगीं कल्याणकारक।।१३५।। म्हणुनी घेतां साईदर्शन। होऊं न द्या या गोष्टीचें विस्मरण। साईपदीं हें श्रीफल अर्पण। करा कीं स्मरणपूर्वक।।१३६।। ऐकोनियां तयांच्या वचना। पुंडलिकराव लागती चरणां। म्हणती जैसी स्वामींची अनुज्ञा। आणीन आचरणा ती तैसी।।१३७।। करोनि आज्ञा शिरसामान्य। येणें मी आपणा मानितों धन्य। स्वामींस शरण जाऊनि अनन्य। निघाले तेथून पुंडलिकराव।।१३८।। स्वामी जे बाबांस बंधू वदत। तें काय होतें अवघें निरर्थ। ''यावज्जीवमग्निहोत्रं जुहुयात्''। बाबा या श्रुतिसंमत वर्तत।।१३९।। जन जया 'धुनी' वदत। ती बाबांचे सन्मुख नित्य। अष्टौप्रहर होती प्रज्वलित। हें बाबांचें व्रत होतें।।१४०।। चित्तशुद्धीद्वारा प्रमाण। अग्निहोत्रकर्मादि साधन। ब्रह्मप्राप्त्यर्थ करीत धारण। लोकसंग्रहकारण जें।।१४१।। श्रीवासुदेवानंद-सरस्वती। तेही यती तैसेच व्रती। मग ते बाबांस बंधू म्हणती। ही काय उक्ती [27]वैयर्थिक।।१४२।। पुढें संपला नाहीं जों महिना। सवें घेऊनि चार मित्रांना। योग आला पुंडलीकरावांना। निघाया दर्शना साईंचे ।।१४३।। घेतलें सामान फळफळावळ। स्मरणपूर्वक घेतला नारळ। साईदर्शना निघाले सकळ। आनंदें अविकळ मानसें।।१४४।। पुढें मनमाडास उतरल्यावर। कोपरगांवाची गाडी सुटल्यावर। अवकाश म्हणुनी गेले ओढ्यावर। तृषाही फार लागली।।१४५।। अनशेपोटीं नुसतें पाणी। पितां होईल प्रकृतीस हानी। म्हणुनी एक पुरचुंडी आणी। चिवड्याची कोणी फराळा।।१४६।। तोंडांत घालितां चिवड्याची चिमुट। चिवडा लागला अत्यंत तिखट। नारळावांचूनि चिवडा फुकट। जाहली

२७. निरर्थक

खटपट ही व्यर्थ॥१४७॥ तेव्हां एक म्हणे त्यां सकळां। युक्ति एक आठवली मला। नारळ फोडूनि चिवड्यांत मिसळा। पहा मग ती कळा चिवड्याची॥१४८॥ नारळ म्हणतां नारळ तयार। फोडावयास कैंचा उशीर। मिसळतां चिवडा लागला रुचकर। प्याले मग त्यावर ते पाणी॥१४९॥ नारळ म्हणतां नारळ आला। तो कोणाचा नाहीं विचारिला। क्षुधेनें ऐसा कहर केला। विसर पाडिला अवघ्यांसी॥१५०॥ असो पुढें गेले ठिकाणीं। कोपरगांवचे गाडींत बसुनी। मार्गी पुंडलीकरावांलागुनी। आठवला मनीं नारळ॥१५१॥ आली पाहुनी शिरडी जवळ। पुंडलीकरावां लागली तळमळ। वासुदेवानंदांचेंच श्रीफळ। चुकीनें चिवड्यांत मिसळलें॥१५२॥ कळलें जेव्हां नारळ फुटला। पुंडलीकराव भयें दाटला। सर्व अंगा कंप सुटला। अपराध घडला संतांचा॥१५३॥ जाहला तया अति संताप। जोडलें तरी केवढें पाप। पडतील माथां स्वामींचे शाप। झाले ते प्रलाप व्यर्थ माझे॥१५४॥ श्रीफळाची ऐसी गत। व्हावी पाहतां मोठी फसगत। पुंडलीकरावांचें चित्त। विस्मयें तटस्थ जाहलें॥१५५॥ आतां काय बाबांस देऊं। कैसिया रीतीं त्या समजावूं। कैसें मी तयां वदन दावूं। श्रीफळ गमावुनी बैसलों॥१५६॥ होणार साईचरणीं समर्पण। फराळ त्याचा जाहला पाहून। पुंडलीकराव मनीं खिन्न। म्हणाले हा अपमान संतांचा॥१५७॥ आतां जैं बाबा मागती नारळ। अधोवदन होतील सकळ। कारण मनमाडावर त्याचा फराळ। केला ही खळबळ सर्वांतरीं॥१५८॥ नारळ नाहीं जवळ आज। खरें सांगावें तरी लाज। खोटें सांगुनी भागेना काज। साईमहाराज सर्वसाक्षी॥१५९॥ असो साईंचें घेतां दर्शन। मंडळी झाली सुखसंपन्न। आनंदाश्रुपूर्ण नयन। प्रसन्नवदन ते सकळ॥१६०॥ आतां आम्ही

अहर्निश। पाठवितों बिनतारेचे संदेश। दिमाख याचा दावितों विशेष। अभिमानवश होऊनि ।।१६१।। यदर्थ उभारूं लागतीं स्थानें। लागे अपार पैसा खर्चणें। तेथें हीं संतांस न लगतीं साधनें। पाठविती मनेंच संदेश।।१६२।। स्वामींनीं पुंडलीकरावांस। नारळ दिधला ते समयास। पाठविला होता साईनाथांस। पूर्वींच हा संदेश बिनतारी।।१६३।। पुंडलिकराव घेतां दर्शन। साईबाबा आपण होऊन। म्हणाले ''माझी वस्तू आण। बंधूच्या जवळून आणिलेली''।।१६४।। मग तो खिन्न पुंडलीकराय। धरूनियां श्रीबाबांचे पाय। म्हणे क्षमेवीण दुसरा उपाय। नाहीं मज काय सांगूं मी।।१६५।। नारळाची मज आठव होती। परी भुकेची करावया तृप्ति। आम्ही जंव गेलों ओढियावरती। जाहली विस्मृति सकळांस।।१६६।। तेथें चिवड्याचा करितां फराळ। फोडूनि मिसळला हाच कीं नारळ। म्हणुनी आणितों दुसरें श्रीफळ। स्वीकारा निश्चळ मानसें।।१६७।। ऐसें म्हणुनी उठूं लागतां। पुंडलीकराव फळाकरितां। साईमहाराज धरोनि हस्तां। तया निवारितां देखिले।।१६८।। नेणतां घडला विश्वासघात। कृपाळू आपण घ्या पदरांत। क्षमस्व व्हा मज कृपावंत। असें मी नितांत अपराधी।।१६९।। स्वामींसारिखा साधू सज्जन। अवगणुनी तयांचें वचन। करावें जें आपणां अर्पण। तें म्यां भक्षण फळ केलें।।१७०।। हा तों संतांचा अतिक्रम। केवढा मी अपराधी परम। आहे काय या पापा उपरम। कैसा मी बेशरम जाहलों।।१७१।। तंव ही ऐकतां झालेली मात। हांसूनि बोलले श्रीसाईनाथ। ''घ्यावा कशास नारळ हातांत। ठेवणें व्यवस्थित जरी नव्हतें।।१७२।। तुम्ही माझी वस्तू मजप्रत। द्याल ऐसें जाणुनी निश्चित। माझ्या बंधूनें तुमचिया बोलांत। विश्वास अत्यंत ठेवला।।१७३।।

त्याचा कां व्हावा परिणाम। हेच कां तुम्ही विश्वासधाम। पुरला न माझ्या बंधूचा काम। ऐसेंच कां काम हें तुमचें''।।१७४।। म्हणाले ''त्या फळाची योग्यता। येईना इतर कितीही देतां। घडावयाचें घडलें आतां। व्यर्थ दुश्चित्तता किमर्थ।।१७५।। स्वामींनीं तुज दिधला नारळ। तोही माझाच संकल्प केवळ। माझ्याच संकल्पें फुटलें तें फळ। अभिमान निष्फळ कां धरिसी।।१७६।। अहंकाराची धरिसी बुद्धी। तेणें आपणा मानिसी अपराधी। एवढें निरहंकर्तृत्व साधीं। अवघी उपाधी चुकेल।।१७७।। पुण्याचाचि काय अभिमान। पापाचा कां नाहीं अभिमान। प्रताप दोहींचा समसमान। म्हणुनी निरभिमान वर्तें तूं।।१७८।। तुला माझी घडावी भेटी। ऐसें जें आलें माझिया पोटीं। तेव्हांच नारळ तुझिया करसंपुटीं। पडला ही गोष्टी त्रिसत्य।।१७९।। तुम्ही तरी माझींच मुलें। फळ जें तुम्हां मुखीं लागलें। तेंच तुम्हीं मज अर्पण केलें। समजा मज पावलें निश्चित''।।१८०।। ऐसी जेव्हां झाली समजूत। तेव्हांच पुंडलीकरावाचें चित्त। साईमुखींच्या वचनें विरमत। उद्विग्नता वितळत हळू हळू।।१८१।। नारळ गेला झालें निमित्त। उपदेशें निवळे उद्विग्न चित्त। एवं तें सर्व अहंकारविलसित। अभिमाननिर्मुक्त निर्दोष।।१८२।। एवढेंच या कथेचें सार। वृत्ती जों जों निरहंकार। तों तों परमार्थीं लाहे अधिकार। सहज भवपार होईल।।१८३।। आतां तिसऱ्या भक्ताचा अभिनव। श्रवण करा गोड अनुभव। दिसेल बाबांचें अतुल वैभव। सामर्थ्यगौरव एकसरें।।१८४।। वांद्रें नाम तालुक्यामाझारीं। उत्तरेस वांद्रें शहराशेजारीं। सांताक्रूज नामक नगरीं। वसत 'धुरंधर' हरिभक्त।।१८५।। सकल बंधु संतप्रेमी। निष्ठा जयांची दृढतर श्रीरामीं। अनन्य श्रद्धा रामनामीं। नावडे रिकामी उठाठेव।।१८६।।

साधी तयांची संसारसरणी। तैसी मुलाबाळांची राहणी। स्त्रीवर्गही निर्दोष आचरणीं। ऋणी चक्रपाणी तेणें तयां॥१८७॥ बाळाराम त्यांतील एक। विठ्ठलभक्त पुण्यश्लोक। राजदरबारीं ज्याचा लौकिक। आवडता देख सर्वत्रां॥१८८॥ तारीख एकोणीस फेब्रुवारी। सन अठराशें अठ्याहत्तरीं। एका रामभक्ताचिये उदरीं। उपजलें महीवरी हें रत्न॥१८९॥ अलंकार पाठारे प्रभु ज्ञातींत। प्रसिद्ध घरंदाज घराण्यांत। सन अठराशें अठ्याहत्तरांत। आले हे मुंबईंत जन्मास॥१९०॥ पाश्चात्यविद्यापारंगत। ॲडव्होकेट पदवीभूषित। तत्त्वज्ञानामाजीं निष्णात। विद्वान विख्यात सर्वत्र॥१९१॥ पांडुरंगी अतिप्रेम। परमार्थाची आवड परम। पितयाचें आराध्य दैवत राम। पुत्राचें निजधाम विठ्ठल॥१९२॥ अवघे बंधु पदवीधर। वृत्ति सदैव धर्मपर। शुद्ध बीजाचे शुद्ध संस्कार। बाळारामावर अपूर्व॥१९३॥ कोटिक्रमाची मोहक मांडणी। सरळ शुद्ध विचारसरणी। कुशाग्र बुद्धी सदाचरणी। गुण हे अनुकरणीय तयांचे॥१९४॥ समाजसेवा केली नितांत। स्वयें लिहिला समाजवृत्तांत। संपतां हें व्रत अंगीकृत। निघाले परमार्थ साधावया॥१९५॥ त्यांतही आक्रमुनी बराच प्रांत। भगवद्गीता ज्ञानेश्वरी ग्रंथ। वाचूनि संपादिलें प्रावीण्य त्यांत। अध्यात्मविषयांत नांवाजले॥१९६॥ ते साईंचे परम भक्त। सन एकोणीसशें पंचवीसांत। ब्रह्मीभूत अल्पवयांत। अल्प तच्चरित परिसावें ॥१९७॥ तारीख नऊ माहे जून। एकोणीसशें पंचवीस सन। इहलोकीं यात्रा संपवून। विठ्ठलीं विलीन हे झाले॥१९८॥ एप्रिल एकोणीसशें बारा। सालीं पाहुनी दिन एक बरा। संतदर्शना साईदरबारा। बंधु धुरंधरा योग आला॥१९९॥ शिरडीस बाबुलजी ज्येष्ठ सहोदर। घेऊनि वामनराव बरोबर। दर्शन घेऊनि सहा महिन्यां अगोदर। आनंदानें

परतले ॥२००॥ तयांचा तो गोड अनुभव। अनुभवाया इतर सर्व। दर्शनलाभ जोडाया अभिनव। बाळारामादि तंव गेले ॥२०१॥ हे येण्याचे आधींच देख। ''आज माझे दरबारचे लोक। येणार आहेत येथें अनेक''। बाबा अवघ्यां देखत बोलले ॥२०२॥ परिसूनि ऐसी प्रेमाची वार्ता। धुरंधर बंधूंस अति विस्मयता। शिरडीस येण्याचें कोणा न कळवितां। बाबांस ही वार्ता कळली कैसी ॥२०३॥ पुढें साई पाहोनि दृष्टीं। धांवोनि चरणीं घातली मिठी। हळूहळू चालल्या गोष्टी। सुखसंतुष्टी सर्वत्रां ॥२०४॥ शिवाय पाहुनी मंडळी आली। निघाली बाबांची वचनावली। ''पहा हीं दरबारचीं माणसें आलीं। येणार म्यां म्हटलीं होतीं तीं'' ॥२०५॥ आणीक पुढें भाषा बाबांची। शब्दें शब्द ऐका ती साची। ''तुमची आमची साठ पिढ्यांची। ओळख पूर्वींची आहे बरें'' ॥२०६॥ बाळारामादि बंधुजन। सकळही ते विनयसंपन्न। उभे सन्मुख कर जोडून। राहिले श्रीचरण लक्षीत ॥२०७॥ श्रीसाईंचें दर्शन होतां। बाळरामादि सर्वांचे चित्ता। सोल्लास अनिवार प्रेमावस्था। आल्याची सार्थकता वाटली ॥२०८॥ अश्रुपूर्ण झाले नयन। कंठ रोधिला बाष्पेंकरून। रोमांच उठले सर्वांगावरून। आले दाटून अष्टभाव ॥२०९॥ पाहोनि बाळारामाची अवस्था। [२८]उल्लास साईनाथांचे चित्ता। बोलूं लागले तया समस्तां। उपदेशवार्ता प्रेमाच्या ॥२१०॥ शुक्लपक्षाचिया चढत्या कला। तेणेंपरी भजे जो मजला। धन्य जेणें मनोधर्म आपुला। निःशेष विकला मदर्थ ॥२११॥ दृढ विश्वास धरोनि मनीं। प्रवर्ते जो निजगुरू-भजनीं। तयाचा ईश्वर सर्वस्वें ऋणी। पाही न कोणी वक्र तया ॥२१२॥ वायां न दवडितां अर्धघडी। जयासी हरिगुरूभजनीं आवडी।

---

२८. आनंद, हर्ष

तया ते देतील सुख निरवडी। भवपैलथडीं उतरतील''॥२१३॥ परिसोनियां ऐसें वचन। सर्वां नेत्रीं आनंदजीवन। चित्त झालें सुप्रसन्न। अंतःकरण सद्‍गदित॥२१४॥ साईवाक्य-सुमनमाळा। अवघीं वंदोनि घातली गळां। तेणें आनंद झाला सकळां। कारण उमाळा भक्तिचा॥२१५॥ असो हे पुढें वाड्यांत आले। भोजनोत्तर थोडे विसांवले। तिसरे प्रहरीं पुनश्च गेले। लोटांगणीं आले बाबांस॥२१६॥ बाळाराम विनयसंपन्न। करूं लागले पादसंवाहन। बाबांनीं चिलीम पुढें करून। ओढावयास खूण केली॥२१७॥ मग ती चिलीम प्रसाद म्हणून। संवयी नसतां कष्टें ओढून। पुन्हां बाबांचे हातीं देऊन। केलें अभिवंदन सद्भावें॥२१८॥ बाळारामांस भाग्याचा दिन। लाभला पहा तैंपासून। त्यांची दम्याची व्यथा जाऊन। पूर्ण समाधान जाहलें॥२१९॥ दमा न एका दों दिवसांचा। विकार पूर्ण सहा वर्षांचा। कानांत मंत्र सांगावा जैसा। चिलमीचा तैसा तो प्रभाव॥२२०॥ झुरका एक चिलमीचा मारुनी। परत केली सविनय नमुनी। दमा जो गेला तैंपासुनी। उठला न परतोनी केव्हांही॥२२१॥ मात्र मध्यें एके दिवशीं। बाळारामांस उठली [२९]खांसी। परम विस्मय तो सर्वांसी। कळेना कोणासी कारण तें॥२२२॥ मागुनी याची करितां चौकशी। बाबांनीं निजदेह त्याच दिवशीं। ठेविला हें कळलें सर्वांसी। खूण ही भक्तांसी दाखविली॥२२३॥ बाळारामांस ठसका जे दिवशीं। तेच दिवशीं बाबा देहासी। झाले समर्पिते अवनीसी। खूण ही तयांसी दिधली कीं॥२२४॥ तेव्हांपासूनि पुनश्च त्यांसी। कधींही आमरण उठली न खांसी। या चिलिमीच्या अनुभवासी। विसर कां कोणासी होईल॥२२५॥ असो तो दिवस

२९. खोकला

गुरूवारचा। त्यांतचि चावडी-मिरवणुकीचा। तेणें द्विगुणित आनंदाचा। स्मरणीय साचा त्यां झाला।।२२६।। आठांपासूनि नवांपर्यंत। बाबांसन्मुख अंगणांत। टाळमृदुंगांचिया तालांत। भजनरंगांत थाटतसे।।२२७।। एकीकडे अभंग म्हणती। दुसरीकडे पालखी सजविती। पालखी तयार झाल्यावरती। बाबा मग निघती चावडीस।।२२८।। पूर्वी सप्तत्रिंशत्तमाध्यायीं। चावडीची नवलाई। सविस्तरपणें वर्णिली पाहीं। द्विरुक्ती होईल ये स्थानीं।।२२९।। एक रात्र मशिदींत। दुजी चावडीमाजीं काढीत। ऐसा बाबांचा नेम हा सतत। आमरण अव्याहत चालतसे।।२३०।। देखावया चावडीचा सोहळा। उल्हास बाळाराम प्रेमळा। तदर्थ येतां चावडीची वेळा। धुरंधरमेळा पातला।।२३१।। शिरडी क्षेत्रींचे नारीनर। बाबांसी घेऊनि बरोबर। उल्लासें करीत जयजयकार। निघाले चावडीवर जाया।।२३२।। घातली ज्यावरी भरजरी पाखर। चढविले सुंदर अलंकार। नामही जयाचें [३०]श्यामसुंदर। अघाडी थयकार करीत।।२३३।। शिंगें कर्णे तुताऱ्या वाजत। त्या शृंगारल्या श्यामकर्णासहित। संगें पालखी साई मिरवत। चाले भक्तावृत छत्र शिरीं।।२३४।। ध्वजापताका घेती करीं। छत्र धरिती श्रींचे शिरीं। वारिती मोरचेलेंसीं चवरी। दिवट्या धरिती चौपासीं।।२३५।। सवें घेऊनि मृदंग सुस्वर। टाळघोळादि वाद्यें मधुर। भजन करीत भक्तनिकर। दुबाजू चालत बाबांच्या।।२३६।। असो ऐसी ती रम्य मिरवणूक। ये जेव्हां चावडीसन्मुख। बाबा थांबूनि उत्तराभिमुख। करीत विधिपूर्वक हस्तक्रिया।।२३७।। दक्षिणांगीं बाबांचा भगत। निजकरीं बाबांचा पदर धरीत। वामांगीं तात्या पाटील हस्तांत। घेऊनि चालत कंदील।।२३८।। आधींच बाबांचें मुख पीतवर्ण। त्यांतचि दीपादि

---

३०. श्यामकर्ण घोडा

तेजाचें मिश्रण। ताम्रमिश्रित पीत सुवर्ण। तैसें मुख शोभे अरुणप्रभा।।२३९।। धन्य ते काळींचें पवित्र दर्शन। उत्तराभिमुख एकाग्र मन। वाटे करीत कोणास पाचारण। अधोर्ध्व दक्षिणकर करूनी।।२४०।। तेथूनि पुढें चावडीप्रती। नेऊनि बाबांस सन्मानें बसविती। दिव्यालंकारवस्त्रें अर्पिती। चंदन चर्चिती अंगास।।२४१।। कधीं शिरपेच कलगी तुरा। कधीं सुवर्णमुगुट साजिरा। कधीं घालिती मंदिल गहिरा। भरजरी पेहराव सुरुचिर।।२४२।। हिरे-मोती-पाचूंच्या माळा। प्रेमें घालीत बाबांचे गळां। कोणी तयांच्या लाविती भाळा। सुगंध टिळा कस्तुरीचा।।२४३।। कोणी चरण प्रक्षाळीत। अर्घ्यपाद्यादि पूजा अर्पित। कोणी केशरउटी लावीत। तांबूल घालीत मुखांत।।२४४।। घेऊनिया पंचारत। निरांजन कर्पूरवात। जेव्हां बाबांस ओवाळीत। शोभा तैं दिसत अनुपम।।२४५।। पांडुरंगमुर्तिचें वदन। ज्या दिव्य तेजें शोभायमान। त्याच तेजें साईमुखमंडन। पाहुनी विस्मयापन्न धुरंधर।।२४६।। वीज जैसी नभोमंडळीं। तळपे कोणा न लक्षे भूतळीं। तैसें तेज साईंच्या निढळीं। चमकोनि डोळे दिपले।।२४७।। पहांटे होती कांकडआरती। गेले तेथें धुरंधरप्रभृती। तेथेंही बाबांचे मुखावरती। तीच तेजस्थिति अवलोकिली।।२४८।। तेव्हांपासूनि आमरणांत। बाळरामांची निष्ठा अत्यंत। साईपदीं जी जडली निश्चित। यत्किंचित ती न ढळली।।२४९।। हेमाड साईपदीं शरण। पुढील अध्यायीं ग्रंथ पूर्ण। सिंहावलोकनें होईल निरूपण। द्या मज अवधान शेवटचें।।२५०।। स्वस्ति श्रीसंतसज्जनप्रेरिते। भक्तहेमाडपंतविरचिते। श्रीसाईसमर्थसच्चरिते। भक्त त्रयवृत्तकथनं नाम एकपंचाशत्तमोऽध्यायः संपूर्णः।।

।। श्रीसद्गुरूसाईनाथार्पणमस्तु। शुभं भवतु।।